

Кравченко В. Ю.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри філософії
Івано-Франківський національний університет нафти і газу

КРАВЧЕНКО В. Ю.

ДЕФОРМАЦІЇ ДОВІРЧИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кожній людині, що живе у сучасному суспільстві, притаманна афіліативна потреба. Афіліація (англ. to affiliate – приєднувати, приєднуватися) – мотиваційна, емоційна потреба у спілкуванні, в емоційних контактах, у дружбі, у взаєморозумінні, у любові, що проявляється у намаганні, бажанні бути у соціумі з іншими індивідами, взаємодіяти, контактувати з ними, надавати допомогу, підтримку кому-небудь, і в зворотному порядку приймати їх від іншого індивіда [4, с.40].

Перші дослідження афіліації належать Н.А. Мюррею, який описує її як почуття дружби, прив'язаності, радості і життя з людьми, співпраці і спілкування з ними, любові, належності до певної групи. При чому бажання зав'язувати відносини з людьми формується з різною метою, до яких можна віднести прагнення справляти враження, допомагати, владарювати над іншими тощо. Під афіліацією (контактом, спілкуванням) розуміють певний клас соціальних взаємодій, що мають одночасно повсякденний і фундаментальний характер, і зміст яких зводиться до спілкування з іншими людьми (знайомими і незнайомими), що приносить задоволення, захоплює і збагачує обидві сторони [2, с.289].

На шляху до задоволення афіліативної потреби особистості в сучасному суспільстві нерідко має місце її депривація, проявом якої виступають захисні механізми (психологічний захист). Чим більш ефективно діють захисні механізми, тим більш викривлену картину людських потреб (у тому числі потребу в афіліації), страхів чи намагань вони створюють. І, якщо людина надмірно покладається на них, то обов'язково невротизується, а значить менше довіряє навколишнім. Так як механізми психологічного захисту є інтрапсихічним чинником вияву проблеми, то вона (ця проблема) себе проявляє

на зовнішньому плані дій особистості (поведінка). Таким чином, захисні механізми є своєрідною підказкою для того, щоб знайти причину проблеми і конструктивно її розв'язати, оскільки виступають як психологічний “фасад”, що перешкоджає реалізації духовних потенцій особистості. Духовна орієнтація особистості постійно спрямована на позбавлення її внутрішніх проблем, що, власне, досягається за рахунок клопіткої роботи над усвідомленням цих механізмів, і на розкриття у собі духовного начала. А звідси і реалізація потреби особистості як в афіліації, так і у саморозвитку [3, с.10].

Для усвідомлення цих дезінтегрованих ефектів індивіду потрібно розкрити всі свої переживання, думки іншій людині, яка б могла його зрозуміти і допомогти. Цим індивідом може бути особистість, якій вона повністю довіряє.

В кожному акті взаємодії людини зі світом, індивід спрямований і у світ, і у себе. Завдяки цій двоякій спрямованості психіки є можливим одночасна наявність довіри до себе і довіри до світу. Відповідність рівня довіри до себе і довіри до світу постійно порушується, часто через дію захисних механізмів. Однак ця невідповідність завжди спрямована до рівноваги, яку можна досягнути, лише змінивши рівень довіри до себе, або – до світу. Тому феномен довіри характеризується динамічністю. Абсолютизація довіри до себе або довіри до світу призводить до деформації довірчих відносин, що характеризується порушенням гармонійності у стосунках. Деформації довірчих відносин можуть виражатися трьома способами.

По-перше, в надмірному прояві довіри до себе, що в кінцевому результаті призводить до порушень у взаємовідносинах з іншими людьми і звужує коло довірчих стосунків. По-друге, підвищений рівень довіри до інших стає результатом зниження самооцінки індивіда, його рівня домагань, підвищеної тривожності і фрустрованості. По-третє, рівень довіри до себе і рівень довіри до світу може одночасно знижуватись, що називається кризою довіри (Т.П. Скрипкіна). Окрім того, існує поняття депривації довіри, що означає відсутність потреби у встановленні близьких довірчих відносин з оточуючими на фоні зниженого рівня довіри до себе, ставлення до інших людей як до

предметів. Дефіцит довіри до оточуючих полягає у зниженні рівня довіри до інших, при адекватному або завищеному рівні довіри до себе і при наявності незадоволеної потреби довіряти [1, с.560]. Ці явища, що характеризують порушення рівноваги довіри до світу і довіри до себе, призводять до дезадаптації особистості.

Список використаних джерел:

- Скрипкина Т.П. Деформация доверительных отношений как фактор дезадаптации личности / Т.П. Скрипкина // Общение – 2006: на пути к Энциклопедическому знанию: Материалы конференции (19-21 октября 2006 г.). Психологический институт РАО. – М.: Академия имиджеологии, 2006. – С. 555 – 561.
- Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Хайнц Хекхаузен. – Т.1. – М.: Педагогика, 1986. – 408 с.
- Шеремета В.Ю. Захисні реакції особистості як прояв депривації її афіліативної потреби / В.Ю. Шеремета // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – Вип. 11. – Ч. 1. – С. 169 – 176.
- Юрчук В.В. Современный словарь по психологии / В.В. Юрчук. – Мн.: “Современное слово”, 1998. – 768 с.